

time

Odborný analytický měsíčník

KVĚTEN 2011 | ČÍSLO 05
WWW.CICAR.CZ
ZDARMA

Mezi arogancí vládních plánovačů a mocnými zájmy

Rozhovor se zakladatelem tržního přístupu k environmentálním problémům prof. Terry Andersonem se točí kolem státních zásahů, které problémy nejen neřeší, ale ještě prohlubují.

Slepé (a temné) uličky státních zásahů

Za mnoha daňovými prázdnicami, podporami a všemožnými úlevami nehledejme nedostatek informací, ale naopak správnou kalkulaci, která se jen navenek tváří jako nešťastné rozhodnutí.

ÚLEVY, POBÍDKY, PODPORY, DOTACE...

obsah

4 | Slepé (a temné) uličky státních zásahů

VSTUPNÍ ANALÝZA Co svět světem stojí, činí lidé mylná rozhodnutí. Děje se tak dnes a denně, a hledáme-li nějakou životní jistotu, pak ji můžeme nalézt právě zde. Jsou však zásahy centrálních institucí do vztahů mezi ekonomickými subjekty správnou cestou, jak množství chyb a omylů minimalizovat?

Autor Ladislav Tajovský

6 | Mezi arogancí vládních plánovačů a mocnými zájmy

ROZHOVOR O schopnostech zájmových skupin manipulovat politikou, o podceňování disciplíny, již přinášejí trhy, a plýtvání ve jméno dobra s profesorem na Hoover Institution při Stanfordské univerzitě Terry Andersonem.

Rozhovor s prof. Terry Andersonem

10 | Dotace stavebního spoření nikdy neměly vzniknout

ANALÝZA V učebnicích byla česká ekonomická transformace v 90. letech zařazena mezi tzv. šokové cesty. Její kritikové prosadili pro tento pojem silně negativní nádech. Jako mnoho mediálních mýtů, i tento se při bližším pohledu ukazuje jako mylný.

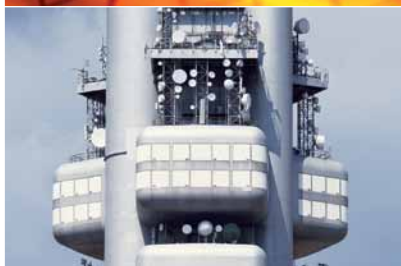
Autor Jan Průša

12 | Nekonečný příběh investičních stimulů

ANALÝZA Investiční stimuly rozhodně nie sú len doménou rozvíjajúcich sa ekonomik, čeliacich nedôvere zahraničných investorov, nestabilnému politickému prostrediu či nízkej vymožitelnosti práva.

Autor Radovan Ďurana

16 | Ošidnost symbolických dat

ANALÝZA Už Jára Cimrman doporučoval, aby tvůrci dějin mysleli při svém počínání na školní dítko a vybírali pro ně snadno zapamatovatelná data. Jedno takové bylo vybráno pro konec analogové éry televizního vysílání u nás. Ale jako s každým symbolickým datem, i s tímto je spojeno nejedno úskalí.

Autor Milan Bouška

20 | Zvol si svého Francouze

ANALÝZA V Evropském parlamentu se chystá celoevropská volba poslanců. V době šetření se má zvýšit počet členů této parlamentní komory a „přidání“ poslanci se mají novátorsky volit z celoevropské kandidátky.

Autor Petr Sokol

CI Time

Odborný analytický měsíčník
Číslo 5
Ročník 1
Květen 2011

Vydává

CI Consult & Research, s.r.o.
IČ: 24772461
Vladislavova 1390/17
110 00 Praha 1, Nové Město

Kontakty

Telefon: 224 054 087
www.cicar.cz
citime@cicar.cz

Redakce

Šéfredaktor
Ladislav Mrklas

Odborní konzultanti redakce
Ivan Langer, Josef Šíma

Tajemnice redakce
Petra Viktorová

Art director
Ivo Kubát (Multimedia Atelier)

Vedoucí redaktorů rubrik
Jan Jireš (mezinárodní vztahy
a bezpečnost)
Petr Sokol (evropská politika)
Ondřej Mátl (zdravotní a sociální
politika)
Petr Stiegler (IT)

Stálí spolupracovníci
Milan Bouška, Radovan Ďurana,
Ludmila Habadová,
Miroslav Hyrman
Luboš Jemelka, Jiří Kozák,
Filip Molčan, Jan Průša,
Dalibor Roháč

Jazyková korektura
4JAN Public Relations, s.r.o.
Registrace MK ČR E 19998,
ISSN 1804-8099

Milí čtenáři,

diskuse o státních zásadách do ekonomiky je stará snad jako lidstvo samo. I dnes, v době ústupu velkých ideologií, tvoří podstatu politických konfliktů uvnitř států i mezi státy navzájem. Květnové číslo CI Time přináší několik pohledů na různé formy státních zásahů do vybraných oblastí ekonomického života. Jejich společnými jmenovateli jsou nezamýšlené i naprosto cílené deformace tržního prostředí, jež mají za následek závažné problémy často dopadající právě na ty, v jejichž jménu byly uskutečňovány.

Téma čísla otevírá vstupní analýza významného ekonoma působícího na VŠE a CEVRO Institutu Ladislava Tajovského. Text s výmluvným názvem „Slepé (a temné) uličky státních zásahů“ hledá odpověď na otázku, zda větší škody napáchají chybná rozhodnutí učiněná v dobré víře, nebo vykalkulované kroky, jejichž cílem je prospěch jasně definované a dohledatelné zájmové skupiny.

Toto číslo časopisu také přináší velmi exkluzivní materiál v podobě rozhovoru se zakladatelem a hlavním světovým guru tržního pohledu na environmentální problémy – prof. Terry Andersonem, který byl hostem jarní Prague Conference on Political Economy, pořádané vysokou školou CEVRO Institut. Rozhovor vedený Josefem Šíma se zabývá vlastnickými právy, rozdíly mezi americkou a evropskou environmentální politikou či klíčovými omyly státní politiky.

Tématu květnového vydání jsou věnovány i další texty. Slovenský ekonom a analytik Radovan Ďurana píše o investičních pobídkách na Slovensku, jejichž hlavním výsledkem je fatální závislost ekonomiky našeho východního souseda na konjunkturu či stagnaci automobilového trhu. Jan Průša ve své analýze dopadů státní podpory stavebního spoření dospívá k závěru, že jeho zavedení bylo od počátku velkým omylem, a nabízí řešení do budoucna.

Jan Jireš ve svém textu o společném evropském obranném trhu líčí příležitosti i rizika tohoto ambiciózního – a ovšemže opět převážně státního – plánu. Mediální expert Milan Bouška v nové rubrice o médiích líčí peripetie digitalizace televizního vysílání v Česku. Analýza Petra Sokola se zabývá dalšími plány, tentokrát pro změnu Evropského parlamentu, který by rád pokročil v integraci evropských voleb. Zdá se, že stejně jako v minulosti i tentokrát zůstane jen u plánů. Petr Stiegler analyzuje to, jak se jednotlivé oblasti v rámci IT vzpamatovávají z dopadů finanční krize.

Na poslední předprázdninové číslo CI Time se můžete těšit na konci června.

S přáním inspirativního čtení

Ivan Langer,
zakladatel společnosti
a odborný konzultant redakce

Ladislav Mrklas,
zakladatel společnosti
a šéfredaktor

Slepé (a temné) uličky státních zásahů

Co svět světem stojí, činí lidé mylná rozhodnutí. Děje se tak dnes a denně, a hledáme-li nějakou životní jistotu, pak ji můžeme nalézt právě zde. Jsou však zásahy centrálních institucí do vztahů mezi ekonomickými subjekty správnou cestou, jak množství chyb a omylů minimalizovat?

LADISLAV TAJOVSKÝ | Autor je ekonom, přednáší na Národohospodářské fakultě VŠE a CEVRO Institutu, pravidelně přispívá do českých médií

V rámci tržní ekonomiky dochází prostřednictvím interakcí mezi jednotlivými účastníky trhu k distribuci bohatství, příjmů. Ekonomické zdroje jsou nějak rozdělovány mezi jednotlivé subjekty. Zásahy netržní instituce s pravomocí vynucovat si na ostatních subjektech své představy o podobě rozdělení těchto zdrojů – tedy státu – mohou mít do jisté míry opodstatnění.

Vždy je však třeba mít na zřeteli, že jde o snahu pozměnit rozdělení příjmů mezi ekonomické subjekty – a to na základě předem definovaných kritérií a představ. A zde se dostáváme ke klíčovému problému spojenému s netržními zásahy do fungování směny. Základním východiskem musí být nutně vědomí, že výsledkem nejrůznějších úlev, podpor, dotací atd., tedy obecně arbitrárních zásahů do tržního rozdělení bohatství, bude stav, který je nějakým způsobem „lepší“, společensky přijatelnější.

Další předpoklad je skrytější. Vychází z prostého a zcela jistě pravdivého faktu – totiž že trh čas od času přináší mylná řešení, není schopen nás vyvarovat slepých uliček. To je bezpochyby opa-

JESTLIŽE JE TRH VÝSLEDNICÍ

bezpočtu rozhodnutí osobně zainteresovaných subjektů, proč by pak měly být netržní zásahy centrálních autorit lepší, efektivnější? Pravděpodobnost chyby či omylu je u nich naopak neskonale vyšší.

kovaně doložená skutečnost. Podstatou naší ochoty akceptovat netržní zásahy do ekonomiky je očekávání, že tyto chyby a omyly budou efektivně a rychleji napraveny a v ideálním případě se jim díky těmto opatřením vyhneme – a ve výsledku tak ušetříme. Předpokládáme tedy, že netržní řešení budou provázena méně častými chybami než ta tržní. Přitom ale zapomínáme na prastarou moudrost „víč hlav víc ví“. Jestliže je trh výslednicí bezpočtu rozhodnutí osobně zainteresovaných subjektů, proč by pak měly být netržní zásahy centrálních autorit lepší, efektivnější? Taková rozhodnutí činí totiž jedinci druhu homo sapiens, akorát jich je podstatně méně a jejich motivace je vše, jen ne nesporná. Pravděpodobnost chyby či omylu je tudíž neskonale vyšší.

Cesta do pekel je dlážděna...

Realita opakovaně prokazuje iluzornost předpokladu o efektivnějších a omylů prostých rozhodnutích netržních institucí. Historie i současnost dokládá bezpočet příkladů, kdy na konci snahy o efektivnější a společensky přijatelnější podobu distribuce příjmů stojí mnohdy chudší společnost a velmi omezený počet těch, kteří z realizovaných opatření profitují. Ztráty v důsledku neefektivních řešení vynucených centrálními orgány jsou ve svém důsledku mnohem vyšší než ty, kterým měly předcházet. Příčina je zcela zřejmá – má-li vést k omylu tržní rozhodnu-

tí, musí se „dobrovolně“ mýlit velké procento dotčených subjektů. To se stává, ale velmi zřídka. Samou podstatou fungování moderní společnosti je existence silných donucovacích pravomocí centrálních institucí – když je zde realizováno mylné či chybné rozhodnutí, má pak instituce k dispozici dostatečné nástroje včetně těch represivních k tomu, aby bylo uvedeno do praxe. A to i v případě, kdy je většina společnosti přesvědčena o jeho neefektivitě. Mechanismy filtrující chybná řešení jsou zde výrazně slabší, než jaké známe z fungování trhu.

Výše uvedené předpokládá konání v dobré víře, tedy že netržní, státní instituce usilují o hledání společensky nepřijatelnějších řešení a „pouze“ při tomto hledání selhávají. Drahé omyly a chyby jsou tak jen průvodními, vedlejšími jevy dobrých úmyslů. Skutečnost je však mnohdy brutálně odlišná, až po okraj naplněná morálními selháními těch, u kterých z nepochopitelných důvodů předpokládáme absenci zjištěných a na čistě vlastní prospěch zaměřených vlastností. Jako ekonomové můžeme tisíckrát analyzovat nejrůznější zdánlivě nelogická a chybná hospodářsko-politická opatření a marně se ptát po příčinách a důvodech, které na první pohled zcela chybí. To, co vypadá jako omyl učiněný v dobré víře, je v důsledku opatření zacílené na získání prostředků ve prospěch těch, kteří by se k nim prostřednictvím vysmívaného trhu nedostali.

...zlými úmysly!

Za mnoha daňovými prázdnicami, podporami, všemožnými úlevami s negativními společenskými důsledky tak nehledejme nedostatek informací, ale naopak správnou kalkulaci, která se jen navenek tváří jako nešťastné, pomýlené rozhodnutí těch, kteří jinak vše mysleli dobře. Velmi často zde totiž vystačíme se starým latinským cui bono. Je otázkou, co je horší – zda chyby a omyly, či chytrá a správná rozhodnutí ve prospěch těch správných kapes.

Mezi arogancí vládních plánovačů a mocnými **zájmy**

O schopnostech zájmových skupin manipulovat politikou, o podceňování disciplíny, již přinášejí trhy, a plýtvání ve jménu dobra s profesorem na Hoover Institution při Stanfordské univerzitě Terry Andersonem.

Rozhovor se zakladatelem Free-Market Environmentalismu u příležitosti jeho výroční přednášky na Prague Conference on Political Economy, pořádané vysokou školou CEVRO Institut.

JOSEF ŠÍMA | Vedl rozhovor

Profesore Andersone, získal jste světový věhlas díky svému systematickému objasnění významu soukromého vlastnictví, individuální iniciativy a trhů ve většině ekonomických aktivit. Píšete knihy o historii soukromého vlastnictví i jeho současnosti. Jak tedy zní hlavní argument pro společenský řád založený na soukromém vlastnictví?

Hlavní argument lze shrnout tak, že vlastnická práva nastavují správně motivace pro lidi vybavené lokalizovanou znalostí, kteří tak mohou pečlivě vážit přínosy a náklady využití vzácných zdrojů, a to jak lidských, tak přírodních. Nejen že takto vzniká prosperita, ale tento proces lidem dává možnost činit volby, což zvyšuje jejich svobodu.

Mohl byste vyzdvihnout nějaký aspekt soukromého vlastnictví, jenž bývá nejčastěji nepochopen či nedoceněn? Nebo naopak zmínit nějaký aspekt politického managementu, jenž bývá přeceňován?

Naprosto podceňována je důležitost soukromého vlastnictví při zajištění správy přírodních zdrojů a ochrany životního prostředí. Přesně to ale ukazuje výzkum, kterému jsem se věnoval. Cesta environmentální kvality je dlážděna zajištěnými a obchodovatelnými soukromými vlastnickými právy. Druhou stranou téže mince je víra vkládaná ve vládu, od níž mnozí očekávají, že zajistí kvalitní životní prostředí pomocí pečlivého zvažování nákladů a přínosů. Od neutěšené správy veřejných parků přes dotované dodávky vody po regulaci kvality ovzduší, jež jde na ruku vlivným zájmovým skupinám – výsledky politického environmentalismu ve snaze dosáhnout kvality

PCRM GEVRO
Terry Anderson
Director, Southeastern
USA

životního prostředí blednou ve srovnání s tím, čeho lze dosáhnout cestou tržního přístupu k životnímu prostředí, free-market environmentalismu.

Politické priority vedou k plýtvání

Tržní řešení problémů životního prostředí je samozřejmě vašim největším tématem. Nicméně oblast životního prostředí je přesně tou oblastí, kde vidíme více než kde jinde pravý opak tržních praktik: vytyčování politických priorit, dotace a zdanění. Proč je tomu tak a k čemu toto pošlapání tržních vztahů vede?

Popularita metod politického environmentalismu se nijak neliší od důvodů volání po vládních zásazích v ostatních oblastech – prostřednictvím vlády mohou zájmové skupiny přinutit ostatní platit za to, co si tyto silní hráči přejí. Lidé, již chtějí chránit prostředí pro ohrožené druhy, mohou přinutit majitele půdy nést náklady, které taková regulace s sebou nese. Firmy, které chtějí investovat do alternativních zdrojů energie, jež jsou zcela neekonomické, mohou při-

KDYŽ ZÁJMOVÉ SKUPINY OVLIVŇUJÍ

politická rozhodnutí, mají velmi jasné záměry a cíle, které jim zaručí prospěch na úkor ostatních. A v naprosté většině případů přesně vědí, jaké tyto náklady jsou a kdo je ponese.

nutit daňové poplatníky, aby za ně tento účet zaplatili. A seznam takovýchto aktivit nemá konce. Nešťastným výsledkem je to, že vláda nadměrně investuje do věcí, jejichž náklady převyšují jejich přínosy. A těžko bychom našli lepší definici toho, co označit za neudržitelné chování.

Mohl byste uvést reálný příklad ilustrující destruktivní dopady takovýchto politik?

Asi nejjasnějším příkladem takového chování dnes je to, s jakým kvapem se vláda pustila do řešení otázky globálního oteplování. Ať už jde o zdaňování využívání fosilních paliv, regulování výroby nebo placení ohromných dotací na rozvoj alternativních zdrojů energie,

jako je etanol, větrná či sluneční energie. Vlády vydávají ohromné zdroje, jež nemají naději na pozitivní návratnost. Navzdory veškerým vládním výdajům a regulacím s cílem snížit emise oxidu uhličitého neexistují žádné – a opakují žádné – odhady, které by ukazovaly, že toto úsilí zpomalí globální oteplování. A to bez ohledu na to, zda se jedná či nejedná o reálnou hrozbu. Tento příklad více než jakýkoli jiný příklad nedávné historie ukazuje aroganci vládních plánovačů a vliv zájmových skupin, které z těchto programů profitují, zatímco je jasné, že jestliže existuje něco, co může změnu přinést, pak je to lidská invence nasměrovaná na úsilí o adaptaci, přizpůsobení se místním okolnostem.

Nebezpečí vlivu zájmových skupin

Řekl byste, že tyto příklady ilustrují moc zájmových skupin nebo spíše zákon nezamýšlených důsledků?

Dříve bych patrně řekl, že se jedná vždy o oba efekty, ale časem jsem došel k přesvědčení, že v politice se nepotkáváme s nezamýšlenými důsledky. Když zájmové skupiny ovlivňují politice-

prof. TERRY ANDERSON

- Získal titul Ph.D. z ekonomie v roce 1972 na University of Washington.
- Profesor na prestižním Hoover Institution při Stanfordské univerzitě.
- Zakladatel a ředitel PERC (Property and Environment Research Center), výzkumného a vzdělávacího centra se sídlem v Montaně, jež se zabývá tržními přístupy k ochraně životního prostředí.
- Zakladatel nového směru v ochraně přírody – FME – Free-Market Environmentalismu, jenž představuje hlavní alternativu k dnes populárnímu politickému environmentalismu.
- Autor či editor více než 30 knih a desítek článků v populárních i odborných časopisech věnovaných převážně problematice vlastnických práv.

ká rozhodnutí, mají velmi jasné záměry a cíle, které jim zaručí prospěch na úkor ostatních. A v naprosté většině případů přesně vědí, jaké tyto náklady jsou a kdo je ponese.

Porovnáme-li americkou environmentální politiku s tou evropskou, vidíte nějaké oblasti, v nichž by se jedna od druhé mohla poučit?

Nejdůležitějším poznatkem, ze kterého by se měli poučit všichni, je to, že podnikatelé v oblasti životního prostředí, kteří mají zisk z lepší správy soukromě vlastněných environmentálních zdrojů, představují největší naději pro udržení kvality životního prostředí. Vlády by se měly chopit své pozitivní role při vynucování vlastnických práv ve stabilním systému panství práva. Tam, kde se objevují případy překračující hranice států, jako je tomu často u vodních zdrojů, by měly národní vlády podporovat decentralizovaná politická řešení. Američané se tak mohou poučit z fungování některých schémat správy evropských povodí, kdy řeky překračují mnoho politických hranic.

Kdyby byl český ministr životního prostředí ochoten vám naslouchat, ovšem musel byste si vybrat pouze jednu věc, kterou byste mu mohl poradit, co by to bylo?

Doporučil bych, aby se zaměřil na podporu právních institucí, jež umožní používat soukromá vlastnická práva k půdě a vodě, jež by jejich majitelé mohli obchodovat a z takového obchodu dosahovat zisku. Zároveň by však takovéto právní instituce musely vlastníky těchto práv činit odpovědnými za škody, jež způsobí na majetku jiných vlastníků. Když tedy například soukromý vlastník půdy sníží kvalitu vody patřící někomu jinému, musí jej kompenzovat. Toto je nejlepší způsob, jak podpořit podnikatelství v oblasti správy životního prostředí a zajistit udržitelnou environmentální kvalitu.

VYSOKÁ ŠKOLA PRÁVNÍCH
A SOCIÁLNÍCH STUDIÍ

MASTER OF PUBLIC ADMINISTRATION (MPA)

BEZPEČNOSTNÍ A KRIZOVÝ MANAGEMENT (MPA)

Postgraduální studium managementu v oblasti bezpečnosti, krizového řízení a ochrany kritické infrastruktury.

Určeno zejména pro střední a vrcholový management ve veřejném i soukromém sektoru.

HLAVNÍ ODBORNÝ GARANT

Jiří Šedivý, armádní generál v zál.

LEKTORSKÝ TÝM

Oldřich Martinů, Jan Jireš, Bořivoj Pražák, Jaroslav Salivar, Luboš Dobrovský, Miroslav Štěpán, Jiří Lang, Ivan Gabal, Jindřich Ploch, Jana Hybášková, Tomáš Haišman, Rostislav Pil, Pavel Štalmach a jiní přední specialisté

ZAHÁJENÍ STUDIA: podzim 2011

marketa.stalmachova@vsci.cz, WWW.CEVROINSTITUT.CZ

Dotace stavebního spořeni **nikdy neměly** vzniknout

V učebnicích byla česká ekonomická transformace v 90. letech zařazena mezi tak zvané šokové cesty. Kritické transformačního procesu prosadili pro tento pojem silně negativní nádech. Jako mnoho mediálních mýtů, i tento se při bližším pohledu ukazuje jako mylný: Politikové, kteří transformaci řídili, vytvořili několik polštářů, které mírnily její dopady na běžné občany. Jedním z nich byla také podpora stavebního spoření.

JAN PRŮŠA | Autor je ekonom, působí na Institutu ekonomických studií Fakulty sociálních věd UK

Ačkoliv byla všechna opatření mírnící transformaci navržena jako dočasná, projevil se na nich efekt západky: Politické nedokázali ani víc jak 20 let po revoluci tyto transfery zrušit, a to z důvodu nepopularity takových škrťů.

Účel zůstal nesplněný
Stavební spoření a jeho státní pod-

pora názorně ukazují, jak může i zdánlivě malý státní zásah do tržního prostředí vyvolat vážné pokřivení celého trhu a způsobit obrovské společenské náklady. Na začátku byl jednoduchý princip: Lidé spořicí si na bydlení dostanou od státu velkorysou finanční podporu, aby tím stát podpořil obnovu komunismem zanedbaného bytového fondu.

Už při definování podpory bylo zřejmé, že stát zvýhodnil pouze majetné občany. Ti měli dostatek prostředků, aby na nejvyšší podporu mohli dosáhnout vysokou úlozkou na několik spořicích účtů všech členů rodiny. Zároveň se stavební podporou vznikly úplně nové specializované bankovní instituce – stavební spořitelny. Ty díky státní podpoře spoření vyrostly v předimenzované kolosy plnící z velké části úplně jiný účel než zařizování vhodného bydlení: Zhodnocování finančního kapitálu movitějších občanů bez reálné vazby na bydlení.

Dotace podporuje chybná rozhodnutí

Navíc se nepodařilo vymýtit některé mylné představy o bydlení, které mezi lidmi přetrvávají z dob komunismu. V očích mnoha lidí je byt majetek, který se od někoho dostává zdarma – od státu, obce, zaměstnavatele. Tím pádem není potřeba se o byt starat, a ten je ponechán chátrání.

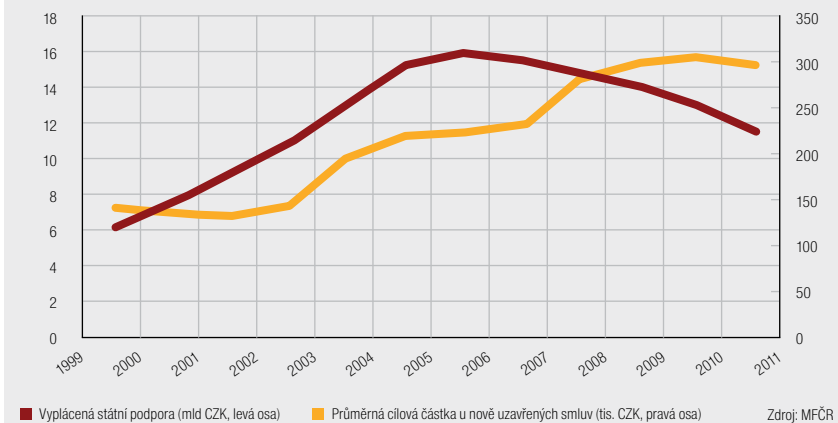
Druhou chybu často dělají i ekonomicky vzdělaní lidé: považují nemovitost automaticky za investici. Investice je však z definice takový majetek, který přináší nějaký výnos převyšující náklady. Každá nemovitost vyžaduje poměrně velké provozní náklady na údržbu, a pokud v ní bydlíme sami, připravujeme se o potenciální nájem (náklady příležitosti). Investiční hodnota hypotéky proto závisí zejména na tom, jak se nemovitost využije a jak ji vlastník udržuje. Byt pro osobní užití má mnohem víc charakter zboží dlouhodobé spotřeby než investice.

Státní podpora v širších souvislostech

Stavební spoření je proto potřeba vnímat v následujících souvislostech:

1. Podpora spoření nepomáhá chudým ani potřebným dosáhnout na dostupné bydlení. Většinou slouží jako dárek za-

Graf 1 Účet za státní podporu stavebního spoření

jištěným občanům, pro které představuje primárně atraktivní zhodnocení finančních prostředků a teprve v druhé řadě slevu na náklady na bydlení. To dokládá zejména velmi nízká průměrná cílová částka u nových smluv (viz graf).

2. Dotace nepodporuje rozvážné investování příjmů. Představuje pouhý transfer na spotřebu, který zvyšuje životní standard. Netvrdím, že si občané nezaslouží za svou práci dobré byty. Jen je potřeba si vždy otevřeně přiznat, že v tom případě nejde o „výnosnou investici do lepšího bydlení“, ale o „luxusní spotřebu v podobě lepšího bytu“.

3. Zvlášť je potřeba zdůraznit, že státní podpora zvyšuje motivaci k hypotékám, a tím i vyššímu zadlužení. Jak ukázala nedávná ekonomická krize, způsobená nadměrnými dluhy a spekulacemi na trhu nemovitostí, toto rozhodně není žádoucí efekt.

4. Stavební spoření nenapravuje, ale naopak prohlubuje celkové pokřivení trhu s bydlením. Ačkoliv za poslední rok deregulace nájmu pokročila, stále je spousta bytů ve vlastnictví obcí. Státní regulace tak dále značně snižuje dostupnost bytů, které by například byly vhodné k rekonstrukci.

Nižší daně a tržní sociální bydlení místo státní podpory

V souvislosti s rostoucím zadlužová-

ním českého státu je moje doporučení jasné: Podporu stavebního spoření okamžitě zrušit. Je samozřejmě odpovědností vlády, aby toto opatření připravila technicky správně a ušetřila kromě víc jak deseti miliard v rozpočtu také spory s Ústavním soudem. Místo specifické podpory, která stojí spoustu administrativních nákladů, je mnohem jednodušší snížit daně.

Sociální bydlení poskytuje sám trh: například v podobě starších bytů nebo méně atraktivních lokalit v rušných ulicích. Pokud by stát skutečně chtěl sociálně potřebným pomoci, musel by třeba

KAŽDÁ NEMOVITOST

vyžaduje poměrně velké provozní náklady na údržbu, a pokud v ní bydlíme sami, připravujeme se o potenciální nájem (náklady příležitosti). Investiční hodnota hypotéky proto závisí zejména na tom, jak se nemovitost využije a jak ji vlastník udržuje. Byt pro osobní užití má mnohem víc charakter zboží dlouhodobé spotřeby než investice.

přestat investovat do snižování hluku kolem magistrály protihlukovými zábrana- mi a snižováním rychlostních limitů. Těmito opatřeními cena sociálního bydlení jediné roste.

Nekonečný príbeh investičných stimulov

Nájsť pravicovo orientovaného ministra financií, ktorý by nesúhlasil s tvrdením, že investičné stimuly deformujú trh a sú príliš nákladné, by bolo celkom náročné. Rovnako náročné by však bolo nájsť ministra financií, ktorý by sa podpísal pod ich zrušenie. Ako je možný tento paradox?

RADOVAN ĎURANA | Autor je ekonom a analytik Institutu ekonomických a spoločenských analýz v Bratislavě (INESS)

Investičné stimuly rozhodne nie sú len doménou rozvíjajúcich sa ekonomík, čeliacich nedôvere zahraničných investorov, nestabilnému politickému prostrediu či nízkej vymožitelnosti práva. Za továreň na automobily, lietadlá alebo čipy sa „platiť“ aj v USA, či vyspelých krajinách Európskej únie. Apelovanie na vyšší hospodársky rast, tvorbu nových pracovných miest či vyrovnávanie regionálnych rozdielov patrí do štandardného prejavu aj pravicových ministrov. V neposlednom rade práve ministri financií radi zdôvodňujú stimuly fiškálnou výhodnosťou, keď porovnávajú budúce zaplatené dane a odvody s priamymi nákladmi stimulov.

Proti tejto rétorike stoja principiálne výhrady ekonomickej analýzy a často aj empirické skúsenosti v krajinách uplatňujúcich selektívne stimuly. Slovensko medzi ne rozhodne patrí.

Najviac áut na hlavu

V období 2002-2010 bola na Slovensku schválená podpora 108 projektov s celkovým objemom pomoci 1,2 mld. eur. Objem plánovaných oprávnených nákladov týchto projektov dosiahol 6,1 mld. eur (celkový prílev priamych zahraničných investícií v tom istom období dosiahol 15,2 mld. eur – bez započítania reinvestovaného zisku). Projekty mali spolu vytvoriť 40,6 tis. nových pracovných miest. Fiškálna návratnosť pomoci podľa prepočtov ministerstva hospodárstva dosahuje priemerne koeficient 1,74. Štruktúra schválenej pomoci je zobrazená na [\[grafe 1.\]](#).

Vysoká miera nezamestnanosti je na Slovensku najčastejšie spomínaným argumentom v prospech poskytovania stimulov. Teritoriálne rozdelenie stimulov však tomu rozhodne nezodpovedá.

Do krajov s najvyššou nezamestnanosťou prichádza štátna pomoc zriedkavo a v malom objeme, čo poukazuje na skutočnosť, že ani „štátna“ podpora nestačí na prekonanie motivácie investora investovať efektívne z pohľadu dostupnosti rozhodujúcich zdrojov či logistických nákladov. Tento stav do istej miery potvrdzuje, že vyrovnávanie regionálnych rozdielov pomocou priamych výdavkov je skôr pekne popísaná ilúzia, ako reálne dosiahnuteľný cieľ. Plánovaný počet pracovných miest pritom neznamená, že v ekonomike pribudne rovnako veľa pracovných miest. V poslednom schválenom zámere celosvetovej firmy Honeywell, dodávateľa pre automobilový sektor, sa dokonca píše, že 10% pracovných miest obsadia nezamestnaní. To znamená, že zvyšok bude musieť prísť z existujúcich pracovných

miest, ktorých existencia bude vplyvom vyšších mzdových nákladov ohrozená. Tento efekt nie je vidieť a v štatistikách úspešnosti stimulov obyčajne chýba.

Na rozdiel od neschopnosti vládnych orgánov teritoriálne umiestňovať investície prináša koncentrácia stimulov na vybrané sektory ekonomické riziká. 60% objemu štátnej pomoci smerovalo do automobilového priemyslu, ktorý je zvlášť citlivý na hospodárske cykly. Je zaiste marketingovo lákavé viesť v štatistike počtu vyrobených áut na hlavu, ale pokles spotrebiteľského dopytu sa nutne prejaví na raste nezamestnanosti (priemyselná výroba stratila 20% pracovných miest). Investičná pomoc na podporu pracovných miest v tomto sektore je pritom nesmierne náročná, dosiahla v priemere 33 tis. eur na jedno novovytvorené miesto (28 mesiacov súčasných priemerných mzdových nákladov). Pre porovnanie, proklamovaná podpora projektov s vyššou pridanou hodnotou, mieraná napríklad pomocou sektoru IT, dosiahla v tomto období len 4% podpory automobilového sektora. Koncentráciu na automobilový sektor v posledných rokoch čiastočne rozriedili stimuly pre elektrotechnický sektor.

Novela zákona

Neefektívnej teritoriálnej distribúcie stimulov a vysokej ceny za vytvorené pracovné miesto si je vedomá aj nová slovenská vláda, ktorá predložila do parlamentu novelu zákona o investičnej pomoci. Individuálne posudzovanie o pridelovaní pomoci bude novela ešte viac obmedzovať, zákon de facto po splnení podmienok priznáva investorovi nárok na investičnú pomoc. Prísnejšie viaže maximálnu výšku pomoci na mieru nezamestnanosti v regióne či výšku pridanej hodnoty projektu a obmedzuje možnosti dotácie na nákup majetku v prospech daňových úľav, ktoré bude možné čerpať 10 rokov. Znížiť sa má kritérium minimálnej hodnoty projektu s cieľom rozšíriť spektrum domácich a zahraničných investorov.

JE ZAISTE MARKETINGOVO

lákavé viesť v štatistike počtu vyrobených áut na hlavu, ale pokles spotrebiteľského dopytu sa nutne prejaví na raste nezamestnanosti.

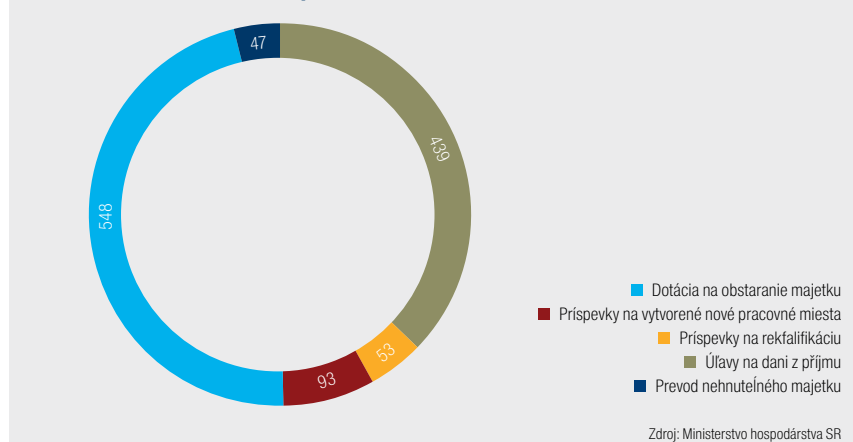
Ani nové pravidlá však nedokážu úplne eliminovať nedostatky tohto nástroja hospodárskej politiky. Investičné stimuly motivujú firmy presúvať zdroje na základe cien deformovaných dotáciami a nie reálnych trhových podmienok. Motivujú investorov vstupovať aj do projektov, ktoré by bez pomoci nevznikli kvôli nízkej rentabilite. Spotrebiteľ tak nedostáva nažiadanjšie tovary a služby, ale produkty, ktoré preferuje Zákon a schvaľovacia komisia.

Je pochopiteľné, že konsolidujúce vlády preferujú daňové úľavy, ktoré nie je vo výdavkoch rozpočtu vidieť. Oproti priamej pomoci neúspech projektu znamená utopené verejné zdroje. V širšom kontexte takáto forma pomoci postihuje trh podporovaním kapitálovo náročných investícií s vysokou maržou, pričom motivuje k manipulácii cezhraničných finančných tokov. Daňové úľavy tak zvyšujú ceny faktorov produkcie a podľa niektorých ekonómov v konečnom dôsledku nevedú k podpore sa-

motného odvetvia, ale dodávateľov kapitálových statkov, ktorí, vďaka o tejto pomoci, požadujú vyššie marže. Daňové úľavy sú bez negatív len zdanlivo, postihujú všetkých ostatných investorov, ktorí sa kvôli umelo zvýšeným cenám kapitálu ťažšie dostávajú k dostupným zdrojom. Politici pritom majú alternatívu poskytnúť plošnú daňovú úľavu bez nechcených deformácií v podobe nižšej sadzby dane, tento spôsob ale nie je z pohľadu politických motivácií dostatočne zaujímavý.

Bizarný obraz investičných stimulov vznikne, ak opustíme nacionálny pohľad na investície, a pozrieme sa optikou Európskej únie, ktorej sme členmi. Pre investora, ktorý je rozhodnutý v EÚ investovať, sú stimuly, resp. súťaž krajín o prítiahnutie jeho investície, lákavým úplatkom, ktorý sa neodmieta. Náklady na pomoc zo strany členských krajín EÚ sú potom čistou stratou, investícia by vznikla aj bez nich. Fascinujúce preto je, že liberalizujúca Európska komisia nedokáže predložiť direktívu, ktorá by túto nezmyselnú súťaž ak nie zastavila, tak aspoň zavedením podstatne nižších stropov pomoci zlacnila. Politické motívy však v tomto prípade stoja nad ekonomickými argumentmi, a preto je pravdepodobné, že snaha o transparentne pridelenu nákladnú štátnu pomoc s otáznymi prínosmi bude naďalej pokračovať.

Graf 1 Schválená investičná pomoc v mil. eur, 2002–2010

Integrace obranného trhu: náplast na rozpočtovou krizi?

Rozpočtová krize, která postihla evropské členské státy NATO, zasahuje obzvláště těžce sektor obrany. Řada zemí pod tlakem svého rostoucího zadlužení drasticky škrtá obranné výdaje a snižuje své vojenské ambice.

JAN JIREŠ | autor je ředitelem Centra transatlantických vztahů vysoké školy CEVRO Institut a vyučujícím mezinárodních vztahů a bezpečnostních studií tamtéž

Obranné rozpočty nemají ve většině zemí charakter mandatorních výdajů a politikům slouží jako snadno přístupná kasička, pomocí které mohou záplatovat veřejné finance, a to většinou bez ohledu na deklarované vojenské ambice a společencké závazky své země. Rychlé snižování obranných rozpočtů evropských zemí, které někteří komentátoři označují za „demilitarizaci“ Evropy, vede k dalšímu prohlubování propasti ve vojenských schopnostech mezi USA a evropskou částí NATO. Zatímco v roce 2001 vynakládalo na obranu 11 ze současných 27 členů Aliance doporučená dvě procenta HDP (nebo více), dnes je takových zemí už jen pět.

V této situaci evropské země zvažují opatření, která by mohla zefektivnit vynakládání veřejných prostředků na obranu a udržet stávající úroveň vojenských ambic a schopností. Kromě hledání vnitř-

ních úspor se jedná o různé formy mezinárodní spolupráce mezi spojenci, a to jak na úrovni regionální (například střeoevropské, skandinávské či anglo-francouzské), tak na úrovni celé Aliance či Evropské unie.

Je zarážející, že ačkoli se evropští spojenci již několik desetiletí účastní společných vojenských operací, vzájemná spolupráce týkající se sdílení vojenských schopností, společného vývoje zbraňových systémů či společných akvizic až donedávna téměř neexistovala (výjimkou je třeba vývoj letounu Eurofighter). Příčiny tohoto stavu jsou dvě: suverenita a pracovní místa.

Obrana je s národní suverenitou tradičně spojována a hraje významnou symbolickou roli. Členské země NATO a EU se dlouho snažily uchovat si co největší kontrolu nad svou obrannou politikou a domácím obranným průmyslem.

Obranný průmysl si v Evropě dodnes udržel výrazně národní charakter. Vlády se snaží udržet domácí pracovní místa, a to bez ohledu na to, že nedostatek konkurence vede k vyšším pořizovacím cenám zbraňových systémů.

V EU dnes existuje 27 národních armád a obranných průmyslů, mezi kterými panuje poměrně malá propojenost. Výsledkem je nízká efektivita a zbytečně vynakládané prostředky z již tak malých obranných rozpočtů ještě prohlubují evropské zaostávání za Amerikou. Země EU letos dohromady dají na obranu přibližně čtyřikrát méně než USA, ale reálné bojové schopnosti Evropy jsou odhadovány na pouhou desetinu až dvacetinu amerických. Důvodem je fragmentace. Rozdrobený evropský trh vede k duplicitám při vývoji zbraňových systémů a k nemožnosti realizovat úspory z rozsahu v případě akvizic.

Integrace vojenských schopností?

Jednou z cest, které mohou vést k větší efektivitě, je sdílení vojenských schopností a prostředků. O to se některé evropské země již snaží, příklady jsou letadla vybavená systémem AWACS, americko-německo-italský protiraketový systém MEADS, společná francouzsko-německá brigáda či plán na sdílení letadlových lodí Francií a Británií, oznámený koncem minulého roku.

Tento způsob vojenské integrace však naráží na mnohá úskalí. Evropské země sice mohou budovat společné schopnosti, zatím ale nesdílí společnou strategickou kulturu a s ní související vnímání hrozeb. S nasazením sdílených schopností v operaci musí souhlasit všechny zúčastněné země, což je zatím obtížně překonatelný problém. Francouzsko-německá brigáda ani letadla AWACS nebyla nasazena v Afghánistánu, protože se účastnické státy neshodly na zaměření a pravidlech nasazení.

Větší šanci na úspěch má proto sdílení takových schopností a činností, které se přímo netýkají nasazení vojáků v operacích, ale spíše rutinního provozu ozbrojených sil, a nejsou proto politicky citlivé. Jedná se například o vojenské školství, výcvik či údržbu vojenské techniky.

Společný evropský obranný trh?

Další možností, jak snížit náklady na pořízování vojenské techniky, posílit konkurenci mezi výrobci a podpořit inovaci, je vytvoření integrovaného evropského trhu. Na rozdíl od jiných oblastí, které jsou součástí společného trhu, totiž v obranném sektoru dosud vládla tuhá protekcionismus. V EU existují desítky separátních národních trhů s vojenským materiálem. Obrana byla na rozdíl od všech ostatních sektorů vyňata z pravidel společného trhu. Tato výjimka se měla vztahovat jen na nejcitlivější vojenské technologie, vlády ji však začaly využívat velmi extenzivně. Z otevřené soutěže bylo pod záminkou „zajmů ná-

EKONOMICKÁ KRIZE

je v oblasti obrany dvojsečnou zbraní. Na jedné straně představuje pobídku k vytvoření konkurenčního prostředí, ale zrovna tak může vlády nutit k většímu protekcionismu.

rodní bezpečnosti“ vyděleno vše, co nějak souvisí s obranou.

Kromě toho bylo velmi obtížné převážet vojenský materiál (včetně náhradních dílů) z jedné členské země EU do jiné. Každá z nich má svoje vlastní pravidla zajišťující kontrolu vývozu zbraní. V praxi to vede k tomu, že zbrojovky, které vyrábí ve více členských zemích, nemohou využívat standardních vnitřofiremních produkčních a dodavatelských postupů. Místo toho musí žádat úřady o autorizaci vývozu, což je časově a administrativně poměrně náročné. Podle odhadů Evropské komise dosahují vícenásobky související s těmito regulačními bariérami 3,16 miliardy eur ročně.

Problémy nastávaly i při nasazení v operacích. Pokud dojde k poruše či poškození a jsou potřeba náhradní díly, je opět nutné získat vývozní autorizaci. To platí v případě, že poškozená technika čekající na opravu patří jiné zemi, než která je dodavatelem náhradních dílů. Vyřízení autorizace trvá několik týdnů, což může

mit závažné dopady na průběh operace. Pokud je naopak dodavatel náhradních dílů ze stejné země jako uživatel poškozené techniky, oprava proběhne v řádu hodin.

EU proto v roce 2009 schválila dvě nové směrnice, které mají pomoci odstranit výše zmíněné bariéry. Cílem první z nich je otevřít podstatnou část akvizičních projektů konkurenčnímu prostředí. Má zabránit protekcionismu a zvýhodňování domácích firem a tím vést k nižším cenám, lepším technologiím a větší konkurenceschopnosti výrobců. Cílem druhé je zjednodušit pohyb vojenského materiálu v rámci EU a podpořit tak evropský obranný průmysl. Místo komplikovaného schvalování každého jednotlivého vývozu zbraňových komponentů postačí takzvaná „všeobecná licence“.

Pokud se podaří obě schválené směrnice skutečně implementovat, mohlo by to vést k podstatnému zlepšení situace. Výrobci by získali přístup k dříve uzavřeným trhům, zatímco objednatelé (vlády) a uživatelé (vojáci) získají za méně peněz více muziky. Snadnější přeprava vojenského materiálu v rámci EU by zefektivnila fungování celého evropského obranného průmyslu. Kromě toho by také zlepšila spolupráci mezi armádami evropských zemí v operacích.

Záleží však na tom, jak aktivně budou výrobci a Evropská komise bojovat proti sklonu členských států k protekcionismu, který jistě přežije i transpozici obou směrnic. Výrobci musí být ochotni obracet se k Evropskému soudnímu dvoru, pokud dospějí k závěru, že jsou i nadále vládním protekcionismem poškožováni. Je ovšem otázka, zda se k tomu odhodlají, protože by tím riskovali hněv svých zákazníků, tedy národních vlád.

Ekonomická a rozpočtová krize je dvojsečnou zbraní. Na jedné straně představuje pobídku k vytvoření skutečného konkurenčního prostředí v obranných zakázkách, protože díky tomu mohou vlády dosáhnout nižších cen. Na druhé straně může vlády nutit k ještě většímu protekcionismu s cílem chránit pracovní místa v domácím obranném průmyslu.

Ošidnost symbolických dat

Už Jára Cimrman doporučoval, aby tvůrci dějin mysleli při svém počínání na školní dítku a vybírali pro ně snadno zapamatovatelná data.

Jedno takové bylo vybráno pro konec analogové éry televizního vysílání u nás. Ale jako s každým symbolickým datem, i s tímto je spojeno nejedno úskalí.

MILAN BOUŠKA | autor je vysokoškolský učitel – specialista na média, v současnosti působí jako místopředseda Rady pro rozhlasové a televizní vysílání.

V čem spočívá ošidnost data 11. 11. 2011?

Především v tom, že se fakticky nejedná o datum definitivního konce analogového TV vysílání, a tudíž z právního hlediska datum konečné.

Dokončení přechodu na zemské digitální vysílání upravuje zákon č. 304/2007 Sb., kterým se mění některé zákony v souvislosti s dokončením přechodu zemského analogového televizního vysílání na zemské digitální televizní vysílání. Přechodná ustanovení tohoto zákona pak stanoví, že: „Zemské analogové televizní vysílání se ukončí dnem 31. prosince 2012, nestanoví-li vláda v Technickém plánu přechodu termín dřívější, nejdříve však dnem 10. října 2010. (...) – nařízení

vlády č. 161/2008 stanoví v § 9 Dokončení procesu přechodu: Termín vypnutí zemského analogového televizního vysílání se stanoví na 11. listopad 2011 s výjimkou územních oblastí Jeseník a Zlín. V těchto oblastech bude zemské analogové televizní vysílání vypnuto 30. června 2012.“

A právě tato výjimka v ustanovení pro dvě oblasti způsobuje právní nejistotu ohledně konce přechodu. Ačkoli je tento termín v mnohém určující pro činnost nejen státních orgánů, ale také pro další subjekty působící na mediálním trhu, nebylo toto datum přesně právně stanoveno, a tak dotčené orgány ohledně data ukončení vydávají protichůdná stanoviska.

Ministerstvo kultury zastává názor, že k dokončení přechodu dojde

11. 11. 2011. Naproti tomu Český telekomunikační úřad (ČTÚ) ve svém stanovisku uvádí, že podle termínů stanove-

ných v nařízení vlády je stanoven jako nejzazší termín 30. červen 2012, který také ČTÚ považuje za den dokončení

PROBLÉM DATA 11. 11. 2011

spočívá v tom, že se fakticky nejedná o datum definitivního konce analogového TV vysílání, a tudíž z právního hlediska datum konečné. Výsledkem nedořešené situace mohou být v budoucnu i arbitráže.

přechodu. Ministerstvo průmyslu a obchodu (MPO) jednoznačně trvá na termínu 11. 11. 2011, a Česká televize (ČT) ve svém právním stanovisku naopak tvrdí, že kalendářním měsícem, v němž dojde k dokončení přechodu, je až červen 2012.

Stanovisko ČT je pak nutno dát do kontextu s ukončením vysílání reklamy, kdy pozdější datum by jí umožnilo vysílat reklamu do konce června a z výnosů pak financovat dokončení procesu digitalizace a rozvoj české kinematografie, jak jí to ukládá zákon 304/2007 Sb. Dle výkladu MK a MPO však končí reklama v ČT k 30. 11. 2011. Neujasněnost v tomto případě přivádí do poměrně složité situace Radu pro rozhlasové a televizní vysílá-

sadních problémů, a to s poměrně dramatickými dopady.

Jedná se zejména o následující skutečnosti:

- Zahájení zemského digitálního vysílání na základě licence udělené podle § 25 nelze zahájit dříve než dnem následujícím po dni dokončení přechodu.

- Zánik kompenzačních licencí, které byly uděleny podle čl. IV bodu 4 a 5 zákona č. 304/2007 Sb., je opět vázán na datum dokončení přechodu.

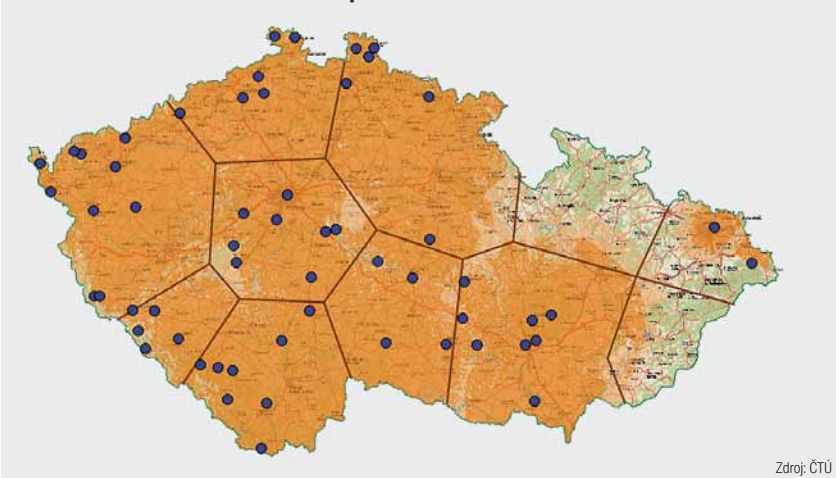
- Povinnosti týkající se nejnižší programové nabídky, stanovené v čl. IV bodu 9 zákona č. 304/2007 Sb. také zanikají dnem dokončení přechodu.

A ve výčtu dalších souvislostí by se dalo pokračovat. Jak je z výše uvedeného patrné, návaznost na symbolické datum může mít vedle pozitivního efektu také poměrně značné negativní dopady. Pokud není provázeno také jasnou legislativní úpravou, která nepřipouští jiný výklad, dostávají se především podnikatelské subjekty do nelehké situace, kterou se mohou v budoucnu snažit řešit i cestou arbitráží.

Situace na pohled složitá a přitom řešení poměrně jednoduché. Stačilo by do příslušného vládního nařízení doplnit větu: „Dnem dokončení přechodu na zemské digitální televizní vysílání je den 11. 11. 2011“, a tím ze dne symbolického udělat termín právně uchopitelný.

Obrázek 1 Síť č. 2 – komerční multiplex

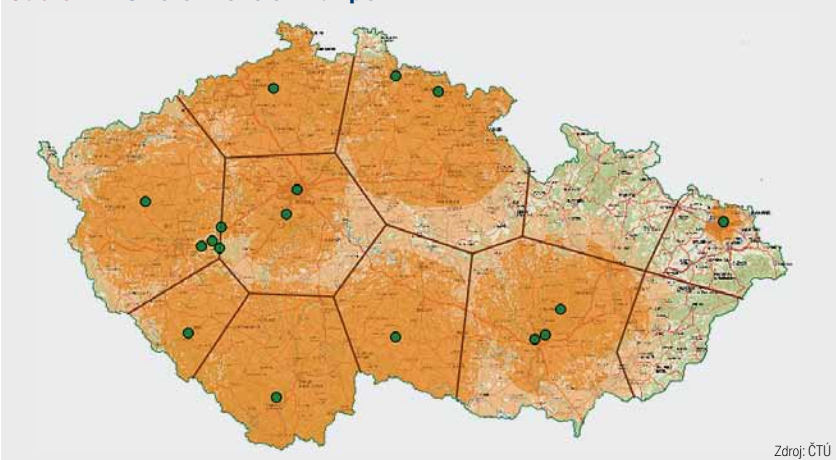

Zdroj: ČTÚ

ní (RRTV), která by měla dbát na dodržení zákona a jeho porušení sankcionovat. Otázka, zda po 11. 11. 2011 vysílá ČT reklamu legálně či nikoli, je pro ni poměrně zásadní.

V této souvislosti je nezbytné upozornit na Senátní návrh zákona, kterým se mění zákon o České televizi a také zákon č. 231/2001 Sb., a to v tom smyslu, že čas vyhrazený reklamě ve vysílání ČT zůstane v určitém objemu zachován i po datu dokončení přechodu na zemské digitální vysílání. Přijetí této novely by problém s reklamou v ČT vyřešilo, ale stále by ještě zůstalo množství zá-

Obrázek 2 Síť č. 3 – komerční multiplex

Zdroj: ČTÚ

Nové soudní poplatky – cena práva stoupá

Podle návrhu novely zákona o soudních poplatcích dochází k celé řadě úprav dopadajících na přístup občana k právu. Tento článek má za cíl nastínit stěžejní navrhované změny a jejich možné dopady.

PETR NOVÁK | Autor je advokát a působí rovněž jako vysokoškolský pedagog.

V současné době je v legislativním procesu vládní návrh novely zákona č. 549/1991 Sb., o soudních poplatcích. Cílem tohoto návrhu je po více jak deseti letech upravit sazby soudních poplatků a koncepčně některé poplatky změnit. Návrh vychází z toho, že za dobu více než 10 let vzrostla inflace v České republice o téměř 25 %, nicméně výše soudních poplatků zůstala nezměněna. Aby soudní poplatky plnily svoji regulační a preventivní funkci a zabránilo se možným šikanózním návrhům (s ohledem na fakt, že počet případů projed-

návaných soudy neustále roste), bylo ze strany Ministerstva spravedlnosti přistoupeno k tomuto kroku.

V čem však budou nejdůležitější změny soudních poplatků spočívat?

V případě, že dojde k zastavení soudního řízení před prvním jednáním soudu, vrátí soud zpět toliko 80 % soudního poplatku, na rozdíl od dnešní situace, kdy se vrací poplatek celý. Pokud tedy za situace, kdy věřitel zažaluje svého

dlužníka a tento dlužník ihned po podání žaloby zaplatí, soud nevrací celý poplatek jako dosud, ale jen těchto 80 %, a tento rozdíl bude muset následně uhradit věřiteli dlužník. Toto řešení správně postihuje to, že soudu náklady samozřejmě vznikají i před zahájením řízení,

a právě tato korekce tuto skutečnost zohledňuje. Zároveň se snaží být nikoli demotivující, aby účastníci řízení řešili svoje spory smírnou cestou.

S výše uvedeným souvisí však i další zásadní změna v případě vratky soudního poplatku, a to vrácení právě 80 % soudního poplatku, pokud účastníci uzavřou ve věci smír (dnes se po prvním jednání poplatek nevrací). Jedná se o výrazný faktor posilující motivaci účastníků řízení na smírném a nekonfliktním vyřešení sporu, který bude v tomto případě mít vliv i na výši nákladů soudního řízení.

Je stanovena 30denní lhůta pro vrácení soudního poplatku. V případě, že soud poplatek v této lhůtě nevrátí, vzniká účastníkovi řízení nárok na úrok z prodlení z této částky. Výše tohoto úroku se vypočte dle daňového řádu a činí 14 % plus reposazba stanovená Českou národní bankou.

Osvobozeny od soudních poplatků již nebudou spory týkající se věci pojištěné na veřejné zdravotní pojištění, po-

OBECNÉ DOPORUČENÍ

pro sporné strany v občanském soudním řízení zní: „Smiřte se a plaťte méně.“ Tedy urovnání sporu i po již zahájeném řízení je vždy levnější než přenechání vyřešení sporu na soudu.

jistného na sociální zabezpečení a příspěvku na státní politiku zaměstnanosti (na rozdíl od sporů stran důchodového pojištění, které bude nadále od soudního poplatku osvobozeno).

Na rozdíl od stávající situace ale budou do budoucna zpoplatněny spory se státem, v souvislosti s nároky na náhradu škody způsobené nesprávným soudním postupem. Jestliže tedy budeme státem neoprávněně drženi ve vazbě nebo je nám postupem magistrátního úředníka způsobena škoda, nebudeme se již na soud moci obrátit bezplatně, ale bude nám vyměřen zvláštní poplatek ve výši 2 000 Kč. V každém případě se v tomto snižuje možnost přístupu k právu u nemajetných osob, které (pokud nebudou mít prostředky), budou muset žádat o individuální osvobození.

Za zcela správné považují zpoplatnění podání insolventního návrhu. Neříši důvodu, aby byl insolvenční věřitel od poplatku osvobozen, na rozdíl od věřitele standardního, který musí v případě, že chce vést spor s dlužníkem, uhradit poplatek ve výši 5 % ze sporu. Nadále pak bude osvobozen jen insolvenční dlužník podávající návrh sám na sebe.

Základní navrhovanou změnou je nepochybně úprava procentní sazby z peněžitého sporu, ze kterého bude hrazen soudní poplatek. Ze současných 4 % je tento navyšován na 5 % a nominální soudní poplatek se zvyšuje ze 600 Kč na 1 000 Kč. V případě sporů nad 40 milionů (které se pravděpodobně většiny obyvatel nedotkne) pak bude spočívat v tom, že z této vyšší částky bude vybírán již jen 1 % poplatek.

Mnozí z nás jsme si již zvykli na řízení před soudem prostřednictvím tzv. elektronického platebního rozkazu. Zatímco v současné době činí výše na jeho vydání 2 % z žalované částky (tedy 50 % standardní ceny sporu), dle novely budou za jeho vydání hrazena již 4 % z výše sporu (tedy 80 % standardní ceny sporu). Právě toto 100% navyšování soudních nákladů v případě elektronického platebního rozkazu považuje autor za zcela nevhodné. Občanu je každodenně zdůvodňována nezbytnost investic veřejných financí do informačních technologií za účelem zlevnění a zefektivnění veřejné moci. U elektronického platebního rozkazu Ministerstvo spravedlnosti slibovalo, že díky němu budou spory rychlé a levné. Realita je opačná – soudní řízení se nezrychlilo a elektronické soudní řízení bude po této změně téměř stejně nákladné jako standardní.

Jak bylo již výše uvedeno, zvýšení soudních poplatků se dotkne téměř většiny sporů, včetně například soudního poplatku za rozvod manželství (zrušení partnerství), který bude ze současných 1 tis. Kč navyšován na 2 tis. Kč, i když se při přípravě návrhu zvažovala i částka vyšší. Dalších 2 tisíce korun si občané připlatí za návrh na zahájení řízení o vypořádání společného jmění manželů.

Výše popsaný návrh na úpravu soudních poplatků je současně v legislativním procesu. Je pravděpodobné, že dozná určitých změn, nicméně jeho základní parametry by měly zůstat zachovány. Tato novela nabude účinnosti již letos, aby (jak je zamýšleno předkladačem) začal výběr zvýšených poplatků do státního rozpočtu co nejdříve.

CENA SPORU SE ZVÝŠÍ,

tedy základní procesní sazba poplatku z peněžitého sporu bude napříště vyšší o 25 %.

Zvol si svého Francouze

V Evropském parlamentu se chystá celoevropská volba poslanců. V době šetření se má zvýšit počet členů této parlamentní komory a „přidání“ poslanci se mají novátorsky volit z celoevropské kandidátky.

PETR SOKOL | Autor je politolog, přednáší na CEVRO Institutu, řídí CEVRO Revue a pravidelně přispívá do dalších českých médií (např. Reflexu)

Evropský parlament by měl na své červnové schůzi rozhodovat o návrhu na nový volební systém, podle kterého by se do budoucna mohl nově sestavovat jediný přímo volený orgán Unie – Evropský parlament (EP).

Federalistický sen

S návrhem přišel velký zastánce evropské federalizace, britský evropský poslanec Duff, který ve Štrasburku zastupuje ostrovní liberální demokraty. Podstatou jeho zprávy, jak se návrhy v Evropském parlamentu jmenují, je naplnit starý sen evropských federalistů o tom, že volby do EP již nebudou svázány hranicemi jednotlivých národních států. Část parlamentu by se podle jeho návrhu premiérově volila v jednom celoevropském obvodu, v němž by politické strany na ev-

ropské úrovni (zkráceně nazývané eurostrany) předkládaly celoevropské kandidátní listiny. Podle Duffova návrhu by bylo takto voleno 25 poslanců, kteří by doplnili 736 stávajících členů Evropského parlamentu, dosud vybíraných v jednotlivých členských státech.

A jak už to v Evropské unii často bývá, znamenalo by schválení návrhu založení nového úřadu, protože by byla založena evropská volební komise. Ta by dohlížela na volby 25 poslanců a její personál by zřejmě mohl převýšit počet volených členů štrasburského sněmu.

S podivem také je, proč v Evropském parlamentu padl v době všeobecného evropského šetření nápad „přidat“ dalších 25 evropských poslanců, jejichž existence samozřejmě ještě více zatíží evropský rozpočet.

Jako problém se může jevit i případná odlišná legitimita dvou skupin poslanců. Bude asi přirozené, že ti zvolení v celé Unii budou svůj mandát považovat za silnější, protože ho získají od všech unijních voličů, což se může promítnout třeba do obzavování vedoucích funkcí v parlamentu.

Simulace: žádný Čech...

V praxi by se v rámci naplňování federalistického snu ale jednalo hlavně o zvýšení počtu poslanců z velkých členských států, protože logika voleb

by jistě byla neúspěšná. Postavit do čela kandidátní listiny kandidáty z malých členských států a riskovat ztrátu hlasů v těch větších by asi žádná eurostrana neriskovala. Stejně tak lze považovat za téměř jisté, že by voliči při výběru celoevropské kandidátky zohledňovali národní příslušnost čelních kandidátů.

Zkusme analyzovat, zda by za těchto podmínek vůbec některý z Čechů mohl mít šanci v dvacetipětčlenném kontingentu evropských „superposlanců“ zasednout. Vyjděme z úvahy, že strany sestaví své celoevropské kandidátky podle aktuální síly národních delegací v jednotlivých frakcích evropského parlamentu, které sdružují poslance stejné programové orientace.

Největší zastoupení má v Evropském parlamentu z českých stran ODS a její kandidát by díky tomu mohl být třetí na kandidátce Aliance evropských konzervativců a reformistů (AECR). Jenže ani to by nemuselo stačit, protože aktuálně má frakce Evropských konzervativců a reformistů (ECR) propojená s touto konzervativní a eurorealistickou euro-

KANDIDÁTI ČESKÝCH POLITICKÝCH STRAN

by vzhledem k velikosti naší země byli pravděpodobně nominováni na nevolitelná místa a samozřejmě hlasy osmi milionů českých voličů by to dokonce ani s použitím preferenčních hlasů nemohly změnit.

stranou něco přes sedm procent členů EP, což by jí v naší kalkulaci dávalo maximálně dva „supermandáty“. Kandidát občanských demokratů by proto měl ze všech českých stran k zisku celoevropského mandátu nejbližší, ale stejně by na něj nedosáhl.

Kandidát českých lidovců (KDU-ČSL), kteří patří v EP ke svým evropským jmenovcům (EPP), by byl dokonce podle aktuální síly na celoevropské kandidátce až dvacátý třetí, ale evropské lidové straně by jako potenciálnímu vítězi klání o celoevropské mandáty připadlo devět „superkřesel“ a český lidovec by proto od nich nebyl ani na dohled.

Trošku lépe by se jevila pozice kandidáta ČSSD. Kandidát české sociální demokracie by to podle posledních výsledků mohl v naší hypotetické situaci dokonce dotáhnout na osmé až desáté místo, o které by se dělil se socialistickými kandidáty z Portugalska a Polska. Ale ani kdyby dostal nakonec nepravděpodobně přednost před kandidátem z Polska, do EP by se nedostal, protože Strana evropských socialistů (PES) by v našem přepočtu mohla získat maximálně sedm křesel.

Český komunista z KSČM by podle současného rozložení sil v EP mohl být nominován jako čtvrtý na listině komunistické Strany evropské levice (PEL). I on by ale zůstal za branami evropského poslaneckého „supermandátu“, protože evropští komunisté by si mohli v naší

kalkulaci dělat ambice jen na jediný „superposlanecký“ post.

...ale pět Němců

V naší hypotetické situaci by díky použití navrženého Sainte-Laguého dělitele připadlo devět z 25 „supermandátů“ středo-pravicovým a federalistickým evropským lidovcům, sedm evropským socialistům, tři evropským liberálům, po dvou evropským konzervativcům a alianci evropských zelených s regionalisty a po jednom mandátu evropským komunistům a euroskeptikům.

Ještě zajímavější výsledky zvolený výpočet ukáže, pokud se podíváme na hypotetické národnostní složení 25 „superposlanců“, protože pět z nich by pocházelo z Německa, čtyři ze Spojeného království, čtyři z Francie a po dvou z Itálie, Španělska, Polska, Rumunska a Řecka. Poslance z největších států by pak už doplnil jen jeden poslanec z Maďarska a jeden Portugalec.

Sečteno a podtrženo, návrh na zavedení celoevropské kandidátní listiny pro volbu 25 poslanců Evropského parlamentu by velmi pravděpodobně vedl k posílení největších členských států Unie, a byl by proto pro Českou republiku jednoznačně nevýhodný.

Budíž snad útěchou, že Evropský parlament již v minulosti několikrát navrhl nejružnější změny volebního systému pro volby do EP, ale Evropská rada – zastupující v Unii vlády členských států – je vždy zamítla. Věřme, že se v případě schválení Duffovy zprávy tento zvyk zopakuje.

Možné složení 25 evropských „superposlanců“

Země původu	Počet poslanců
Německo	5
Spojené království	4
Francie	4
Itálie	2
Španělsko	2
Polsko	2
Rumunsko	2
Řecko	2
Portugalsko	1
Maďarsko	1
Česko	0

Zdroj: výpočet autora

IT v čase reforem

Informační a komunikační technologie patří setrvale mezi odvětví s nadprůměrnou dynamikou růstu. I ono však utrpělo ránu způsobenou globální ekonomickou recesí, ze které se vzpamatovává. Ne vždy a ne všem se to daří.

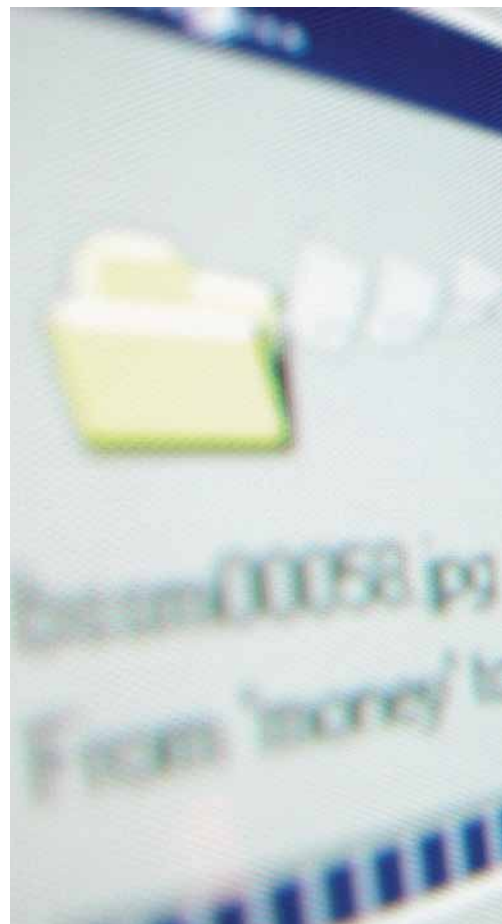
PETR STIEGLER | autor je nezávislým konzultantem pro ICT a eGovernment, pracuje především pro ministerstvo vnitra a ministerstvo spravedlnosti, v minulosti byl zodpovědný za projekty CzechPOINT a Datové schránky.

Společnost Gartner před nedávnem zveřejnila svoji prognózu vývoje globálních výdajů na IT služby. Analytici odhadují, že v loňském roce dosáhly téměř 800 milionů dolarů, což představuje nárůst okolo tří procent oproti roku 2009. Tento rok by mohl být ještě o něco lepší, odhady z počátku roku hovoří dokonce o růstu přesahujícím pět procent.

To však neznamená, že by se všem oblastem dařilo stejně. Velmi dobře je na tom softwarová podpora, daří se i konzultacím, vývoji služeb i systémové integraci. Podstatně hůře jsou na tom součásti odvětví, které mají co do činění s hardwarem, ať už jde o jeho podpo-

ru nebo prodej počítačů jako takových. V 1. čtvrtletí celosvětový trh s PC dokonce zaznamenal pokles a analytici museli korigovat své jinak velmi optimistické předpovědi o ročním růstu až okolo deseti procent.

Situace v České republice se v tomto směru nijak nevyvíjí světovým trhům. Oproti poklesu výdajů českých firem na IT, který jsme zaznamenali loni, letos na našem území můžeme pozorovat růst v oblasti IT služeb a zatím nepříliš lichotivé výsledky prodeje osobních počítačů a HW služeb. Jen pro upřesnění – samotný trh IT služeb představoval v minulém roce v České republice

objem okolo 1,8 miliard dolarů. Na čele žebříčku providerů (opět podle analýzy společnosti Gartner) služeb stojí spíše firmy s telekomunikačním základem – Ericsson a Telefónica, následo-

vaná „velkou modrou“ IBM, Accenture, HP a dalšími.

Prodeje PC padají

Pokud jde o zmíněné nelichotivé výsledky segmentu prodeje nových PC, zde byl propad v prvním čtvrtletí skutečně masivní až o meziročních 44,6%. Největší jsou na tom logicky domácnosti, pro které PC představuje klasický produkt spotřeby, jehož nákup lze odložit. Vysokému poklesu se nevyhnuly ani podniky.

Když se dále rozhlédneme po vertikálách, určitě nejvíce se úsporná opatření projevují v oblasti veřejné správy. A to platí jak ve světě, tak i u nás. Vládní škr-

ty srazily v porovnání s minulým rokem růst odebíraných IT služeb na minimum okolo 1,5 procenta. Společnosti, které se zaměřují na dodávky veřejné správy, nemají úplně jednoduchou situaci.

V ČECHÁCH STÁLE JEŠTĚ EXISTUJE

vysoké procento lidí bez počítačové gramotnosti. To snižuje konkurenceschopnost jich samých i celé země.

I pod vlivem ekonomické recese se částečně mění portfolio služeb, které zákazníci žádají. Zelenou mají určitě technologie a procesy, které vedou k úspoře provozních nákladů. Velký potenciál lze spatřit v technologiích sdíleného výpočetního či úložného prostoru, většinou shrnovaných pod módní termín cloudu čili oblaku. Výrazné až „módní trendy“ jsou samozřejmě znát i ve spotřební elektronice a zařízeních určených pro jednotlivce. Mnohé naděje vzbuzují tablety, o kterých jsme už psali a kde si pozici vedoucího hráče jednoznačně udržuje Apple se svým iPadem, a samozřejmě i trvalý boom mobilních zařízení.

Vliv škrťů ve státní správě přetrvává

Máme-li zůstat v českých vodách, úsporná vládní opatření se jistě trhu IT dotknou stejně jako jiných oblastí. Jak již bylo naznačeno, omezení spotřeby lze očekávat i v oblasti osobních počítačů a periferií, kde je trh do jisté míry nasycen a spotřebu lze odložit. Nepříliš dobře na tom budou i obory zaměřující se na služby veřejné správy. Zde je však třeba upozornit na pozitivní snahy vedené například na půdě ICT Unie nebo Rady vlády pro informační společnost a konkurenceschopnost zafixovat některé důležité projekty i pro budoucnost a dodělat to, co se v posledních letech začalo – jinak hrozí reálné znehodnocení dosud vynaložených nákladů na projekty eGovernmentu.

Samostatnou oblastí je téma veřejných zakázek, které je dnes pod detailním drobnohledem. Kritéria výběru do-

datatelů se značně zpřísňují a pokles zakázek vede v některých případech ke značnému poklesu cen. Otázkou je, zda to v konečném důsledku bude přispívat k větší efektivitě a zda za tím v mnoha případech není spíše taktika „dohnat“ zisk na vícepracích a dodatečných dodávkách. Ne nadarmo platí přísloví, že nejsme tak bohatí, abychom si mohli kupovat levné věci. Mnohem více se dá ušetřit pečlivou přípravou zakázek, kdy zákazník musí vědět, co přesně chce.

IT coby nástroj konkurenceschopnosti

Informační a komunikační technologie nejsou jen jedním z průmyslových odvětví, mohou sehrát i významnou roli při reformních krocích, zejména pokud jde o vytváření předpokladů pro rozvoj a konkurenceschopnost. Podle ICT Unie, sdružení firem z oboru informačních technologií a elektronických komunikací, doplácí Česká republika na nedostatečné rozšíření vysokorychlostního internetu. Zkušenosti z vyspělých zemí ukazují, že širokopásmové připojení – fixní i mobilní – generuje nové podnikatelské příležitosti, zvyšuje produktivitu práce a podstatnou měrou přispívá k růstu hrubého domácího produktu (HDP).

Nejde ale jen o infrastrukturu, ale také o obecnou digitální vzdělanost v Česku. Podle studie zpracované odborníky na VŠE v loňském roce nemá asi 46 procent obyvatel žádné počítačové dovednosti. A na trhu práce se již několik let prohlubuje propast mezi poptávkou po ICT odbornících a jejich nabídkou, což mimo jiné vede k vysokým mzdám těchto pracovníků.

Lze tedy rozumět doporučení NER-Vu (Národní ekonomické rady vlády) z února letošního roku, podle něhož by se vzdělávání v České republice mělo zaměřit mimo jiné právě na oblast informačních technologií – právě s ohledem na konkurenceschopnost země a jejich obyvatel.

Vidíme svět takový, **jaký je.**

Dotace stavebního spoření **nikdy neměly vzniknout.**

Stavební spoření v jeho současné podobě:

1. Nepomáhá chudým ani potřebným dosáhnout na dostupné bydlení, nýbrž jako dárek zajištěným občanům.

2. Představuje pouhý transfer na spotřebu, který zvyšuje životní standard.

3. Zvyšuje motivaci k hypotékám a tím i vyššímu zadlužení.

4. Nenapravuje, ale naopak prohlubuje celkové pokřivení trhu s bydlením.

Co s ním? Nejlépe zrušit.

A ruku v ruce s tím jednoduše snížit daně. Sociální bydlení poskytuje sám trh – například v podobě starších bytů ne-

bo méně atraktivních lokalit v rušných ulicích. Sociálním opatřením by tedy bylo například opuštění investic do snižování hluku kolem magistrály, které jen zvyšují cenu sociálního bydlení.